

XVI (16) Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΤΗ ΓΑΛΑΤΙΑ

Οι επιχειρήσεις του Καίσαρα στη Γαλατία κράτησαν από το 58 μέχρι το 52 π.Χ. Ένας από τους πιο γενναίους αντιπάλους του ήταν ο Vercingétorix, ο οποίος το 52 π.Χ. αναδείχθηκε εθνικός ήρωας και ηγέτης των γαλατικών δυνάμεων ενάντια στη ρωμαϊκή κυριαρχία· αντιμετώπισε τα στρατεύματα του Καίσαρα με επιτυχία στην ορεινή πόλη Gergovia, ιδιαίτερη πατρίδα του, αλλά τελικά ηττήθηκε στη μάχη της Alesia. Με τη μάχη αυτή ολοκληρώθηκε η υποταγή της Γαλατίας, η οποία στο εξής γίνεται ρωμαϊκή επαρχία.

Nostri, postquam pila in hostes misērunt, gladiis rem gerunt. Repente post tergum equitātus cernitur; cohortes appropinquant; hostes terga vertunt ac fugiunt; eis equites occurrunt. Fit magna caedes. Sedulius, dux et princeps Lemovīcum, occiditur; dux Arvernōrum vivus in fugā comprehenditur; signa militaria LXXIII (septuaginta quattuor) ad Caesarem referuntur; magnus numerus hostium capitur atque interficitur; reliqui ex fugā in civitātes discēdunt. Postero die ad Caesarem legati mittuntur. Caesar iubet arma tradi ac principes prodūci. Ipse pro castris consēdit; eo duces producuntur. Vercingetorix deditur, arma proiciuntur.

Μετάφραση

Οι στρατιώτες μας, αφού τα ακόντια έριξαν εναντίον των εχθρών, μάχονται με τα ξίφη. Ξαφνικά, στα νώτα (τους) διακρίνεται το ιππικό· οι κοόρτες πλησιάζουν· οι εχθροί στρέφουν τα νώτα (τους) και τρέπονται σε φυγή· οι ιππείς τούς επιτίθενται. Γίνεται μεγάλη σφαγή. Ο Σεδούλιος, ο στρατηγός και ηγεμόνας των Λεμοβίκων, σκοτώνεται· ο στρατηγός των Αρβέρνων συλλαμβάνεται ζωντανός κατά τη διάρκεια της φυγής· εβδομήντα τέσσερις στρατιωτικές σημαίες παραδίδονται στον Καίσαρα·

μεγάλος αριθμός εχθρών συλλαμβάνεται και εκτελείται· οι υπόλοιποι μετά από τη φυγή διασκορπίζονται στις επικράτειες. Την επόμενη ημέρα στον Καίσαρα στέλνονται πρεσβευτές. Ο Καίσαρας διατάζει να παραδοθούν τα όπλα και να οδηγηθούν μπροστά του οι ηγεμόνες. Ο ίδιος παίρνει θέση μπροστά στο στρατόπεδο· εκεί οι αρχηγοί οδηγούνται μπροστά του. Ο Βερκιγγετόριγας παραδίδεται, τα όπλα κατατίθενται.

ΔΕΥΤΕΡΕΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. *postquam pila in hostes miserunt*: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. **Εισάγεται** με τον χρονικό σύνδεσμο *postquam*, γιατί εκφράζει το προτερόχρονο. **Εκφέρεται** με οριστική, γιατί δηλώνει μόνο τον χρόνο και τίποτα άλλο, και συγκεκριμένα χρόνου παρακειμένου (*miserunt*), γιατί εκφράζει το προτερόχρονο στο παρελθόν. **Λειτουργεί** ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα εξάρτησης *rem gerunt*.

ΠΤΩΤΙΚΑ – ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ – ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ – ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

noster, nostra, nostrum (κτητ. αντων. α πρόσ.) = ο δικός μας, η δική μας, το δικό μας

postquam (χρον. σύνδ.) = αφού [**+ οριστική, προτερόχρονο**]

pilum –i (ουδ. β) = το ακόντιο

in + αιτιατική (πρόθεση) = σε, προς· εδώ έχει έννοια εχθρικής κατεύθυνσης (= εναντίον).

hostis –is (αρσ. + θηλ. γ) = εχθρός

gladius –ii (-i) (αρσ. β) = το ξίφος

res –ei (θηλ. ε) = το πράγμα· εδώ: *rem gero* = μάχομαι.

repente (τροπ. επίρρ.) = ξαφνικά [προέρχεται από το επίθ. της γ' κλ. *repens, repens, repens* (γενική: *repentis*) = απροσδόκητος, αιφνίδιος]

post + αιτιατική (πρόθεση) = πίσω από

tergum –i (ουδ. β) = η πλάτη, τα νώτα· εδώ: *post tergum* = στα νώτα.

equitatus –us (αρσ. δ) = το ιππικό

cohors –ortis (αρσ. γ) = η κοόρτη (η λεγεώνα περιλάμβανε 10 κοόρτες)

ac (συμπλ. σύνδ.) = και

is, ea, id (δεικτ.-επαναλ. αντων.) = αυτός, αυτή, αυτό

equēs –ītis (αρσ. γ) = ο ιππέας

magnus-a-um (επίθ. β) = μέγας-η-ο [maior-ior-ius, maximus-a-um]

caedes-is (θηλ. γ) = η σφαγή

Sedulius –ii (-i) (αρσ. β) = ο Σεδούλιος

dux-ducis (αρσ. γ) = ο αρχηγός, ο στρατηγός

et (συμπλ. σύνδ.) = και

princeps –īpis (αρσ. γ) = ο ηγεμόνας

Lemovices –um (αρσ. γ) = οι Λεμοβίκες (όχι ενικός)

Arverni –orum (αρσ. β) = οι Αρβέρνοι (όχι ενικός)

vivus-a-um (επίθ. β) = ζωντανός-ή-ό [όχι παραθετικά]

in + αφαιρετική (πρόθεση) = σε

fuga –ae (θηλ. α) = η φυγή

signum –ī (ουδ. β) = η σημαία, το λάβαρο

militaris-is-e (επίθ. γ) = στρατιωτικός-ή-ό [όχι παραθετικά]

LXXIII (septuaginta quattuor) (άκλιτο απόλ. αριθμ. επίθ.) = εβδομήντα τέσσερις, εβδομήντα τέσσερα

ad + αιτιατική (πρόθεση) = σε, προς

Caesar –ris (αρσ. γ) = ο Καίσαρας (όχι πληθυντικός)

numerus –ī (αρσ. β) = ο αριθμός

atque (συμπλ. σύνδ.) = και

reliquus-a-um (επίθ. β) = υπόλοιπος-η-ο [όχι παραθετικά]

ex + αφαιρετική (πρόθεση) = μετά από

civitas –atis (θηλ. γ) = η πολιτεία (γεν. πληθ. –um/-ium)

posterus-a-um (επίθ. β) = επόμενος-η-ο [posterior-ior-ius, postremus-a-um + postumus-a-um]

dies –ei (αρσ. ε) = η ημέρα

legatus –ī (αρσ. β) = ο πρεσβευτής, ο απεσταλμένος

arma -orum (ουδ. β) = τα όπλα (όχι ενικός)

ipse, ipsa, ipsum (δεικτ.-οριστ. αντων.) = ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο

pro + αφαιρετική (πρόθεση) = μπροστά σε

castra -orum (ουδ. β) = το στρατόπεδο [ετερόσημο ουσ/κό, στον ενικό: castrum = το κάστρο, το φρούριο]

eo (τοπ. επίρρ.) = εκεί

Vercingetorix -igis (αρσ. γ) = ο Βερκιγγετόριγας (όχι πληθυντικός)

ΡΗΜΑΤΑ

mitto-misi-missum-mittere (3) = στέλνω· εδώ: ρίχνω

gero-gessi-gestum-gerere (3) = κάνω, διεξάγω (εδώ: rem gero = μάχομαι)

cerno-crevi-cretum-cernere (3) = διακρίνω [μετοχή παρακ.: conspectus-a-um]

appropinquo-appropinquavi-appropinquatum-appropinquare (1) = πλησιάζω

verto-verti-versum-vertere (3) = στρέφω (terga verto = στρέφω τα νώτα, το βάζω στα πόδια)

fugio-fugi-fugitum-fugere (σε -io) (3) = φεύγω, τρέπομαι σε φυγή

occurro-occurri + occucurri-occursum-occurrere (+ δοτική) (3) = επιτίθεμαι

fio-factus sum----fieri (ανώμαλο) = γίνομαι (παθητικό του facio)

occido-occidi-occisum-occidere (3) = σκοτώνω

compre(he)ndo-compre(he)ndi-compre(he)nsum-compre(he)ndere (3) = συλλαμβάνω

refero-ret(t)uli-relatum-referre (ανώμαλο) (3) = παραδίδω

capio-cepi-captum-capere (σε -io) (3) = πιάνω· εδώ: αιχμαλωτίζω

interficio-interfeci-interfectum-interficere (σε -io) (3) = σκοτώνω

discedo-discessi-discessum-discedere (3) = αποχωρώ· εδώ: διασκορπίζομαι

iubeo-iussi-iussum-iubere (2) = διατάζω

trado-tradidi-traditum-tradere (3) = παραδίδω

produco-produxi-productum-producere (3) = οδηγώ (μπροστά)

consido-consedi-consessum-considerere (3) = κάθομαι· εδώ: παίρνω θέση

dedo-dedidi-deditum-dedere (3) = παραδίδω

proicio-proieci-proiectum-proiecere (σε **-io**) (3) = ρίχνω, πετάω κάτω· εδώ: καταθέτω

Ουσιαστικά

Α' κλίση

fuga -ae θηλ.

Β' κλίση

pilum -i ουδ.

gladius -ii (-i) αρσ.

tergum -i ουδ.

Sedulius -ii (-i) αρσ. (όχι

πληθ.)

Arverni -orum αρσ. (όχι εν.)

signum -i ουδ.

numerus -i αρσ.

legatus -i αρσ.

arma -orum ουδ. (όχι εν.)

castra -orum ουδ.

Γ' κλίση

hostis -is αρσ. + θηλ.

cohors -ortis θηλ.

eques -itis αρσ.

caedes -is θηλ.

dux -ducis αρσ.

princeps -ipis αρσ.

Lemonices -um αρσ. (όχι εν.)

Caesar -aris αρσ. (όχι πληθ.)

civitas -atis θηλ.

Vercingetorix -igis αρσ. (όχι
πληθ.)

Δ' κλίση

equitatus -us αρσ.

Ε' κλίση

res -ei θηλ.

dies -ei αρσ.

Επίθετα

Δευτερόκλιτα

magnus, -a, -um

vivus, -a, -um

reliquus, -a, -um

posterus, -a, -um

Τριτόκλιτα

militaris, -is, -e

Αριθμητικά

septuaginta quattuor (άκλ.)

Αντωνυμίες

noster, nostra, nostrum

(κτητ. α πρόσ. πολλοί

κτήτορες)

is, ea, id (οριστ. - επαναλ.)

Προθέσεις

in + αιτιατική

post + αιτιατική

in + αφαιρετική

ipse, ipsa, ipsum (οριστ.)

ad + αιτιατική
ex + αφαιρετική
pro + αφαιρετική

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

1^η Συζυγία

appropinquo – appropinquavi – appropinquare – appropinquare

2^η Συζυγία

iubeo – iussi – iussum – iubere

3^η Συζυγία

mitto – misi – missum – mittere

gero – gessi – gestum – gerere

cerno – crevi – cretum – cernere (μτχ. Παθ. **conspectus**)

verto – verti – versum – vertere

fugio – fugi – fugitum – fugere (σε **-io**)

occurro - occurri + occurrere – occursum - occurrere (+ δοτ.)

occido – occidi – occisum – occidere

compre(he)ndo - compre(he)ndi - compre(he)nsum - compre(he)ndere

capio – cepi – captum - capere (σε **-io**)

interficio – interfeci – interfectum - interficere (σε **-io**)

discedo – discessi – discessum – discedere

trado – tradidi – traditum – tradere

produco – produxi – productum – producere

consido – consedi – consessum – considerare

dedo – dedidi – deditum – dedere

proicio – proieci – proiectum – proiecere (σε **-io**)

Ανώμαλα

fio - factus sum ---- fieri (παθητικό του **facio**)

refero - ret(t)uli – relatum – referre

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- 1) Ποιος ήταν ένας από τους πιο γενναίους αντιπάλους του Καίσαρα, σε ποια μάχη ηττήθηκε και ποιο ήταν το αποτέλεσμα της ήττας του;
- 2) Διαβάζοντας το κείμενο της ενότητας να εντοπίσετε τρεις λέξεις που σας θυμίζουν αντίστοιχες ελληνικές και να τις καταγράψετε.
- 3) Χρησιμοποιήστε τη λατινική φράση «**de profundis**» (= εκ βαθέων, από τα βάθη της ψυχής μου) σε πρόταση.
- 4) Να κλιθούν οι συνεκφορές: **magna caedes, signa militaria.**
- 5) Να γραφούν τα παρακάτω ουσιαστικά του κειμένου στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού: **pila, gladiis, equitatus, princeps, die, castris, duces.**
- 6) Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις (και στους δύο αριθμούς) του ίδιου γένους των αντωνυμιών: **nostri, eis, ipse.**
- 7) Να γίνει χρονική αντικατάσταση των ρημάτων: **miserunt, fugiunt, iubet.**
- 8) Να κλιθούν στην οριστική Ενεστώτα, Παρατατικού και Μέλλοντα τα ρήματα: **cernitur, occiditur, capitur.**